C/2024/6830

2024.11.29.

A TANÁCS AJÁNLÁSA

(2024. október 21.)

Románia gazdaság-, költségvetési, foglalkoztatás- és strukturális politikájáról

(C/2024/6830)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről, valamint az 1466/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2024. április 29-i (EU) 2024/1263 európai parlamenti és tanácsi rendeletre [1] és különösen annak 3. cikke (3) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre [2] és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

(1) Az (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet [3], amely létrehozta a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt (a továbbiakban: az Eszköz), 2021. február 19-én lépett hatályba. Az Eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosítva. A gazdaságpolitikai koordináció európai szemeszterének prioritásaival összhangban az Eszköz segít elérni a gazdasági és társadalmi helyreállítást, valamint végrehajtani a fenntartható reformokat és beruházásokat, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítását, valamint a tagállamok gazdaságának reziliensebbé tételét szolgáló reformokat és beruházásokat. Közép- és hosszú távon szintén segít megerősíteni az államháztartás helyzetét, valamint fellendíteni a növekedést és a munkahelyteremtést, javítani az Unión belüli területi kohéziót, és támogatni a szociális jogok európai pillérének folytatódó végrehajtását.

(2) A 2023. február 27-én elfogadott (EU) 2023/435 európai parlamenti és tanácsi rendelet [4] (a továbbiakban: REPowerEU-rendelet) célja fokozatosan megszüntetni az Unió függőségét az orosz fosszilistüzelőanyag-behozataltól. Ez segítene elérni az energiabiztonságot és diverzifikálni az Unió energiaellátását, növelve ugyanakkor a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitásokat és az energiahatékonyságot. Románia új REPowerEU--

[1] HL L, 2024/1263, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] HL L 306., 2011.11.23., 25. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
[3] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
[4] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

fejezettel egészítette ki a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét olyan kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében, amelyek segíteni fogják a REPowerEU célkitűzéseinek elérését.

(3) 2023. március 16-án a Bizottság kiadta „Az EU hosszú távú versenyképessége: előretekintés a 2030 utáni időszakra” című közleményt annak érdekében, hogy megalapozza a szakpolitikai döntéseket, és megteremtse a növekedés fokozásához szükséges keretfeltételeket. A közlemény kilenc egymást kölcsönösen megerősítő tényező tekintetében határozza meg a versenyképesség keretfeltételeit. Az említett tényezők közül a magántőkéhez való hozzáférés, a kutatás és innováció, az oktatás és a készségek, valamint a működő egységes piac emelkedik ki a reformok és a beruházások alapvető szakpolitikai prioritásaiként a jelenlegi termelékenységi kihívások kezelése, valamint az Unió és tagállamai hosszú távú versenyképességének fokozása céljából. 2024. február 14-én a Bizottság kiadta „Az egységes piac aktuális helyzete: az egységes piacról és a versenyképességről szóló 2024. évi éves jelentés” című közleményt. Az említett közlemény részletesen ismerteti az európai egységes piac versenyképességi erősségeit és kihívásait, a beazonosított kilenc versenyképességi tényező szerint követve az éves fejleményeket.

(4) 2023. november 21-én a Bizottság elfogadta a 2024. évi éves fenntartható növekedési jelentést, megadva a gazdaságpolitikai koordináció 2024. évi európai szemeszterének startját. 2024. március 22-én az Európai Tanács jóváhagyta a 2024. évi éves fenntartható növekedési jelentés prioritásait, amelyek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziója köré összpontosulnak. 2023. november 21-én a Bizottság – az 1176/2011/EU rendelet alapján – elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2024. évi jelentést is, amelyben Romániát azon tagállamok egyikeként azonosította, amelyeket érinthet az egyensúlyhiány, vagy fennáll ennek kockázata, és amelyek tekintetében részletes felülvizsgálatra volna szükség. A Bizottság az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást is elfogadott és a 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot, amely elemzi a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását. A Tanács 2024. április 12-én elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlást ([5]) (a továbbiakban: az euroövezetről szóló 2024. évi ajánlás) és 2024. március 11-én az együttes foglalkoztatási jelentést.

(5) 2024. április 30-án hatályba lépett az Unió új gazdasági kormányzási kerete. A keret magában foglalja a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről szóló, új (EU) 2024/1263 rendeletet, a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló, módosított 1467/97/EK tanácsi rendeletet ([6]) és a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló, módosított 2011/85/EU tanácsi irányelvet ([7]) is. Az új gazdasági kormányzási keret célkitűzései: reformok és beruházások végrehajtásával előmozdítani a rendezett és fenntartható államháztartást, a fenntartható és inkluzív növekedést, valamint a rezilienciát, továbbá megelőzni a túlzott költségvetési hiányt. Az új gazdasági kormányzási keret előmozdítja a nemzeti felelősségvállalást is, és fokozott hangsúlyt helyez a középtávra, hatékonyabb és következetesebb végrehajtással kombinálva mindezt. Minden egyes tagállamnak nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervet kell benyújtania a Tanácsnak és a Bizottságnak. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális terv a tagállam költségvetési, reform- és beruházási kötelezettségvállalásait tartalmazza, a nemzeti törvényhozási ciklus rendes hosszától függően, 4 vagy 5 éves tervezési időhorizontra vonatkozóan. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervekben foglalt nettó kiadási ([8]) pályának meg kell felelnie az (EU) 2024/1263 rendelet követelményeinek, többek között azon követelményeknek, hogy az államadósságot a kiigazítási időszak végére megalapozottan csökkenő pályára kell állítani, vagy ilyen pályán kell tartani, vagy annak a bruttó hazai termék (GDP) 60 %-a alatti prudens szinten kell maradnia, továbbá az államháztartási hiányt középtávon a Szerződés által a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alá kell csökkenteni, illetve az alatt kell tartani. Amennyiben egy tagállam elkötelezi magát az (EU) 2024/1263 rendeletben meghatározott kritériumoknak megfelelő releváns reformok és beruházások mellett, a kiigazítási időszak legfeljebb három évvel meghosszabbítható. Az említett nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervek elkészítésének támogatása céljából a Bizottság 2024. június 21-én iránymutatást tett közzé a tagállamok által a nemzeti középtávú költségvetési-strukturális terveikben és az elért eredményekről szóló éves jelentéseikben nyújtandó információkra vonatkozóan. Az (EU) 2024/1263 rendelet 5. és 36. cikkének megfelelően a Bizottság – adott esetben – referenciapályát és technikai információkat továbbított a tagállamok számára. A tagállamoknak 2024. szeptember 20-ig kell benyújtaniuk nemzeti középtávú költségvetési-strukturális terveiket, kivéve, ha a tagállam és a Bizottság megállapodik a határidő észszerű időtartammal történő meghosszabbításáról. A tagállamok – a nemzeti jogi keretükkel összhangban – megvitathatják

([5]) A Tanács ajánlása (2024. április 12.) az euroövezet gazdaságpolitikájáról (HL C, C/2024/2807, 2024.4.23., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) A Tanács 1467/97/EK rendelete (1997. július 7.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról (HL L 209., 1997.8.2., 6. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) A Tanács 2011/85/EU irányelve (2011. november 8.) a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről (HL L 306., 2011.11.23., 41. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Az (EU) 2024/1263 rendelet 2. cikkének 2. pontjában meghatározott „nettó kiadás”: i. a kamatkiadások, ii. a diszkrecionális bevételi intézkedések, iii. az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, iv. az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, v. a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint vi. az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések nélkül számított kormányzati kiadás.

a középtávúterv-tervezetüket a nemzeti parlamentjükkel, felkérhetik a független költségvetési intézményeket véleménynyilvánításra, valamint konzultációt folytathatnak a szociális partnerekkel és más nemzeti érdekelt felekkel.

(6) 2024-ben a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere továbbra is az Eszköz végrehajtásával összhangban alakul. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása továbbra is elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek segítenek hatékonyan kezelni az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások összességét vagy jelentős részét. A 2019., 2020., 2022. és 2023. évi országspecifikus ajánlások ugyanolyan relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében is.

(7) 2021. május 31-én Románia – az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban – benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottsághoz. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke értelmében a Bizottság – az említett rendelet V. mellékletében foglalt értékelési iránymutatásokkal összhangban – értékelte a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. 2021. október 29-én a Tanács elfogadta a Románia helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló végrehajtási határozatát ([9]), amelyet az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (2) bekezdése alapján 2023. december 8-án módosítottak a vissza nem térítendő pénzügyi támogatásra vonatkozó maximális pénzügyi hozzájárulás aktualizálása, illetve az (EU) 2021/241 rendelet 21. cikke alapján a helyreállítási és rezilienciaépítési terv objektív körülmények miatt történő módosítása, valamint a REPowerEU-fejezet beillesztése céljából ([10]). A részletek folyósításának feltétele, hogy a Bizottság – az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban – határozatot fogadjon el, amely megállapítja, hogy Románia kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban meghatározott releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés előfeltétele, hogy a korábbi mérföldkövek és célok terén ne következzen be visszalépés.

(8) 2024. május 13-án Románia benyújtotta a 2024. évi nemzeti reformprogramját. Az (EU) 2021/241 rendelet 27. cikkével összhangban a 2024. évi nemzeti reformprogram Romániának a helyreállítási és rezilienciaépítési terv megvalósítása terén tett előrehaladásról szóló, félévenkénti jelentését is tükrözi.

(9) 2024. június 19-én a Bizottság közzétette a Romániára vonatkozó, 2024. évi országjelentést. Ebben értékelte a Tanács által 2019 és 2023 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén Románia által elért eredményeket, és számba vette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Románia általi végrehajtását. Az említett elemzés alapján az országjelentés hiányosságokat azonosított a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívásokat illetően, valamint újonnan felmerült és kialakulóban lévő kihívásokat. A jelentés szintén értékelte a Románia által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása és a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok elérése, valamint az Egyesült Nemzetek fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért eredményeket.

(10) A Bizottság – az 1176/2011/EU rendelet 5. cikke alapján – Románia vonatkozásában részletes felülvizsgálatot végzett. A Bizottság szolgálatai által az említett rendelet alkalmazásával összefüggésben Románia makrogazdasági sebezhetőségeire vonatkozóan végzett értékelés főbb megállapításait 2024 márciusában tették közzé. A Bizottság 2024. június 19-én megállapította, hogy Romániában túlzott makrogazdasági egyensúlyhiány áll fenn. Románia mindenekelőtt a külső mérleggel kapcsolatos sebezhetőségekkel szembesül, amelyek főként a nagy és növekvő államháztartási hiányhoz kapcsolódnak, ami továbbra is problémát jelent, miközben a jelentős ár- és költségnyomások fokozódtak, a szakpolitikai intézkedések pedig gyengék voltak. A folyó fizetési mérleg hiánya 2023-ban némileg javult, főként a gyengébb magánfogyasztás és a cserearányok javulása miatt, de a hiány továbbra is nagy, és az előrejelzések szerint idén állandó marad, 2025-ben pedig javul. Ennek eredményeként a GDP arányában kifejezett nettó nemzetközi befektetési pozíció a nominális GDP gyors növekedése ellenére már nem javul, és fennáll a veszélye annak, hogy a nagy folyófizetésimérleg-hiány folytatódása még inkább negatív tartományba fogja tolni azt. Az általános és a maginfláció egyaránt csökkent, de a maginfláció továbbra is nagyon magas, csak szerény mértékben marad el a 2023-ban elért csúcsától, és magasabb, mint egy évvel ezelőtt. A bérek és a munkaerőköltségek dinamikája 2023-ban felgyorsult, és 2024-ben továbbra is erős volt, részben a feszes munkaerőpiacon megvalósított nagymértékű minimálbér- és állami béremelések miatt. Ez a költségalapú versenyképességgel kapcsolatos aggályokat eredményezett, míg a nem költségalapú versenyképességet továbbra is a strukturális szűk keresztmetszetek rontják. Mindezek a tényezők növelik a versenyképesség csökkenésének tartóssá válásával és a külkereskedelmi mérleg szükséges javulásának késedelmével kapcsolatos aggodalmakat. A költségvetési helyzet, amely a magas folyófizetésimérleg-hiány egyik legfőbb okozója, az elmúlt évben romlott. A nagy költségvetési hiány az előrejelzések szerint 2024-ben és 2025-ben némileg még tovább romlik. Az államadósság GDP-hez viszonyított aránya a magas nominális GDP-növekedés ellenére emelkedett, és 50,9 %-os szintje továbbra is mérsékelt, viszont jelentős része devizában denominált. A magas államháztartási hiány fennmaradása növelheti

([9]) ST 12319/21 és ST 12319/21 ADD 1.

([10]) A Tanács végrehajtási határozata (2023. december 8.) a Románia helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló, 2021. október 29-i végrehajtási határozat módosításáról (ST 15833/23 és ST 15833/23 ADD 1).

a külső eladósodottságot, és Romániát még inkább függővé teheti a külső finanszírozási forrásoktól, ami az országot sebezhetővé teszi a befektetői hangulat változásával és a külső sokkhatásokkal szemben. Az azonosított sebezhetőségek kezelésére adott szakpolitikai válaszok gyengék voltak. A hiteles költségvetési konszolidációs pálya kulcsfontosságú a gazdaság stabilitását fenyegető kockázatok csökkentéséhez. Ehhez meg kell felelni a túlzotthiány-eljárás ajánlásainak, és maradéktalanul végre kell hajtani a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt költségvetési-strukturális reformokat, különösen azokat, amelyek célja az államháztartási bevételek strukturális növelése, valamint a kiadásoknak az elmúlt években követett gyakorlathoz képest sokkal szigorúbb ellenőrzése. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv – a költségvetési-strukturális reformokon és beruházásokon túlmutató – reformjainak és beruházásainak végrehajtása ugyancsak javítaná a versenyképességet.

(11) Az Eurostat által hitelesített adatok szerint Románia GDP-arányos államháztartási hiánya a 2022. évi 6,3 %-ról 2023-ban 6,6 %-ra nőtt, míg a GDP-arányos államadósság a 2022. év végi 47,5 %-ról 2023 végén 48,8 %-ra emelkedett.

(12) Románia 2020 óta túlzotthiány-eljárás alatt áll. A Tanács 2020. április 3-án a Szerződés 126. cikkének (6) bekezdése alapján a Szerződés hiánykritériumának való 2019. évi tervezett meg nem felelés miatt elfogadta a Romániában fennálló túlzott költségvetési hiányról szóló (EU) 2020/509 határozatot ([11]), és a Szerződés 126. cikkének (7) bekezdésével összhangban ajánlást ([12]) bocsátott ki a túlzott hiány legkésőbb 2022-ig történő megszüntetésének céljával. Tekintettel arra, hogy a gazdasági tevékenység a Covid19-világjárvány miatt jelentősen visszaesett, a Tanács 2021. június 18-án a Szerződés 126. cikkének (7) bekezdése alapján felülvizsgált ajánlást ([13]) (a továbbiakban: a 2021. június 18-i ajánlás) fogadott el Romániára vonatkozóan azzal a céllal, hogy Románia legkésőbb 2024-ig megszüntesse a túlzott hiányt.

(13) A 2021. június 18-i ajánlásban a Tanács azt ajánlotta Romániának, hogy csökkentse az államháztartási hiányt 2021-ben a GDP 8,0 %-ára, 2022-ben a GDP 6,2 %-ára, 2023-ban a GDP 4,4 %-ára, 2024-ben pedig a GDP 2,9 %-ára. A nettó elsődleges államháztartási kiadás nominális növekedési rátája tekintetében ez 2021-ben 3,4 %-nak, 2022-ben 1,3 %-nak, 2023-ban 0,9 %-nak, 2024-ben 0,0 %-nak felel meg. A strukturális egyenleg megfelelő éves kiigazítása pedig 2021-ben a GDP 0,7 %-ának, 2022-ben a GDP 1,8 %-ának, 2023-ban a GDP 1,7 %-ának, 2024-ben pedig a GDP 1,5 %-ának felel meg. A 2021. június 18-i ajánlásban a Tanács azt is kifejtette, hogy a rendkívüli bevételeket az államháztartási hiány csökkentésére kell felhasználni, és Romániának a túlzott hiány kiigazításáig legalább hathavonta jelentést kell tennie az ajánlás végrehajtása terén elért eredményekről.

(14) Az államháztartási hiány 2023-ban elérte a GDP 6,6 %-át, és jelentős mértékben elmaradt a túlzotthiány-eljárásban meghatározott, a GDP 4,4 %-ának megfelelő államháztartási hiánycéltól. Ezen eltérés fő oka a kormányzati kiadások folyamatos és erőteljes növekedése volt, amely főként a szociális transzfereknek, az árukra és szolgáltatásokra fordított kiadásoknak, valamint a tőkekiadásoknak tulajdonítható. A 2023. évi államháztartási hiányra a közszféra béreinek bírósági határozatokat követő elszámolása is hatással volt (a GDP 0,5 %-ának megfelelő mértékben). Fontos megjegyezni, hogy a makrogazdasági környezet kedvezőnek bizonyult a költségvetési konszolidáció szempontjából. Románia gazdasági teljesítménye a 2021. júniusi ajánlás elfogadása óta nagyjából megfelel a várakozásoknak, az azóta bekövetkezett gazdasági sokkok ellenére. Az államháztartási bevételek növekedése az előre jelzettnél sokkal gyorsabb volt, ami a gazdasági növekedés adóintenzív összetételét és a magas inflációt tükrözi.

(15) 2023-ban a költségvetési kiigazítás alacsonyabb volt a Tanács által ajánlottnál. Románia strukturális költségvetési egyenlege 2023-ban nagyjából változatlan maradt, szemben a Tanács által ajánlott, a GDP 1,7 %-ának megfelelő javulással. Az elsődleges kiadások nettó növekedése (a bevételi oldalon az egyszeri intézkedésekkel és a költségvetési politikai intézkedésekkel kiigazítva) 2023-ban az ajánlottnál magasabb volt, a GDP 11,8 %-át tette ki, szemben a Tanács által ajánlott 0,9 %-os céllal. A 2021. június 18-i ajánlás által lefedett korábbi évekhez hasonlóan a bevételi oldalon a rendkívüli bevételek többségét további kiadások finanszírozására fordították. A fentiek alapján a Bizottság úgy véli, hogy Románia nem tett hatékony intézkedéseket a 2021. június 18-i ajánlásra válaszul.

(16) 2024. május 10-én a román hatóságok „a túlzott költségvetési hiány megszüntetése érdekében hozott intézkedésekről” számoltak be. Ez a jelentés megerősítette a költségvetésben szereplő, a GDP 4,9 %-ának megfelelő 2024. évi költségvetési hiánycélt, de azt is hangsúlyozta, hogy a költségvetés végrehajtása az év első három hónapjában a GDP 2,06 %-ának megfelelő költségvetési hiányt eredményezett, ami GDP-arányosan 0,6 százalékponttal haladja meg a 2023 azonos időszakában rögzített hiányt, amikor a teljes éves hiány a GDP 6,6 %-a volt.

([11]) A Tanács (EU) 2020/509 határozata (2020. április 3.) a Romániában fennálló túlzott költségvetési hiányról (HL L 110., 2020.4.8., 58. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/509/oj).

([12]) A Tanács ajánlása (2020. április 3.) a Romániában fennálló túlzott költségvetési hiány megszüntetéséről (HL C 116., 2020.4.8., 1. o.).

([13]) A Tanács ajánlása (2021. június 18.) a Romániában fennálló túlzott költségvetési hiány megszüntetéséről (HL C 304., 2021.7.29., 111. o.).

2024 első három hónapjában a 2023 azonos időszakához képest tapasztalt magasabb hiány főként a kormányzati kiadások gyors növekedésével magyarázható, főként a magasabb beruházási kiadások miatt.

(17) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a reál-GDP 2024-ben 3,3 %-kal, 2025-ben pedig 3,1 %-kal nő, és a harmonizált fogyasztói árindexszel (HICP) mért infláció 2024-ben 5,9 %-on, 2025-ben pedig 4,0 %-on áll.

(18) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése 2024-re a GDP 6,9 %-ának megfelelő államháztartási hiányt prognosztizál, míg a GDP-arányos államadósság 2024 végére 50,9 %-ra nő. A hiány 2024-re előre jelzett növekedése főként az aktuális közkiadások gyors növekedését tükrözi. A közszektor bérei várhatóan erőteljesen emelkednek, tükrözve az oktatási, az egészségügyi és a védelmi ágazatban a bérek közelmúltbeli diszkrecionális növekedését. A nyugdíjreform kapcsán a nyugdíjak újraszámítása 2024-ben és 2025-ben rövid távú költségekkel fog járni, ám ezt követően közép- és hosszú távon jelentős megtakarításokat eredményez majd. 2024-ben a közberuházások GDP-hez viszonyított aránya a helyi hatóságok gyorsan növekvő tőkekiadásai, valamint az Eszközből származó források felhasználása miatt várhatóan nagyjából stabil marad a 2023-ban elért magas szinten.

(19) 2024-ben az államháztartási bevételek növekedése várhatóan meghaladja a nominális GDP növekedését, tükrözve a gazdasági növekedés adóintenzív összetételét, az adóbeszedésnek az adórendszer digitalizálása révén történő javítására irányuló erőfeszítéseket, valamint a 2023 őszén elfogadott bevételnövelő intézkedéscsomag hatását, amelyek várhatóan a GDP mintegy 1 %-ával fogják növelni az államháztartási bevételeket. Az intézkedéscsomag elsősorban a következőkből áll: a társasági adó emelése, mindenekelőtt a mikrovállalkozások számára, a magánszemélyekre kivetett adó növelése, ami az építőipari és a mezőgazdasági ágazatban alkalmazott adókedvezmények részleges megszüntetéséből ered, egyes termékekre és szolgáltatásokra vonatkozóan a csökkentett héamértékek megszüntetése, a jövedéki adók emelése, valamint a bankok és multinacionális vállalatok árbevételére kivetett különadó. A csomag kiadási oldali intézkedéseket is tartalmaz, beleértve a közigazgatás racionalizálását, valamint a köztisztviselők üdülési utalványokra és étkezési hozzájárulásokra való jogosultságának szigorúbb feltételeit. A Bizottság becslései szerint a költségvetési irányvonal 2024-ben várhatóan nagyjából semleges lesz, és a GDP 0,1 %-ának felel meg.

(20) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatásokkal (*grants*) finanszírozott kiadások nagysága 2024-ben a GDP 1,0 %-a lesz, szemben a 2023. évi 0,1 %-kal. Az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatásokkal finanszírozott kiadások magas színvonalú beruházásokat és termelékenységnövelő reformokat fognak lehetővé tenni anélkül, hogy közvetlen hatást gyakorolnának Románia államháztartási egyenlegére vagy államadósságára. Románia azt feltételezi, hogy az Eszközből származó hitelekből fedezett kiadások 2024-ben a GDP 0,2 %-át, 2025-ben pedig a GDP 1,2 %-át teszik majd ki, szemben a 2023. évi 0,3 %-kal.

(21) Ezenkívül a Tanács 2023. július 14-én azt ajánlotta ([14]), hogy Románia 2023–2024-ben a lehető leghamarabb vezesse ki a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket, és az így keletkező megtakarításokat fordítsa az államháztartási hiány csökkentésére. A Tanács továbbá azt ajánlotta, hogy ha az újbóli energiaár-emelkedések új vagy folytatódó támogatási intézkedéseket tesznek szükségessé, Romániának biztosítania kell, hogy az ilyen támogatási intézkedések a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, fiskálisan finanszírozhatóak legyenek, és megőrizzék az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedések nettó költségvetési költsége ([15]) a becslések szerint 2023-ban a GDP 0,3 %-át, valamint az előrejelzések szerint 2024-ben és 2025-ben a GDP - 0,1 %-át teszi ki. A tervek szerint 2024-ben a GDP 0,5 %-ának, 2025-ben pedig a GDP 0,4 %-ának megfelelő összhatású támogatási programok hatályban maradnak, de hatásukat az előrejelzések szerint ellensúlyozzák az energiatermelő és -elosztó vállalatok által kivetett rendkívüli adók. A kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmét célzó támogatási intézkedések költségvetési terhe a becslések szerint 2024-ben a GDP 0,2 %-át teszi ki, amelyből a GDP kevesebb mint 0,1 %-a őrzi meg az energiakereslet csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére irányuló árjelzést. Ha a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedések nettó költségvetési költségének csökkentéséből eredő megtakarításokat – a Tanács ajánlásának megfelelően – az államháztartási hiány csökkentésére használnák fel, ezek az előrejelzések 2024-ben a GDP 0,4 %-ának megfelelő költségvetési kiigazítást jelentenének, míg a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások az előrejelzések szerint az adott évben a GDP 1,2 %-ának megfelelő expanzív hatást gyakorolnak a költségvetési irányvonalra. Az előrejelzés szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket nem fogják 2023–2024-ben a lehető leghamarabb kivezetni. Fennáll annak a kockázata, hogy ez nem fog megfelelni a Tanács ajánlásában foglaltaknak. Emellett a kapcsolódó megtakarításokat az előrejelzés szerint nem teljes mértékben az államháztartási hiány csökkentésére használják fel. Emiatt fennáll annak a kockázata, hogy az ország nem felel meg a tanácsi ajánlásnak.

([14]) A Tanács ajánlása (2023. július 14.) Románia 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Románia 2023. évi konvergenciaprogramját (HL C 312., 2023.9.1., 216. o.).

([15]) A számadat az említett intézkedések éves költségvetési költségének szintjét mutatja, beleértve a bevételeket és kiadásokat, és adott esetben az energiaszolgáltatók váratlan nyereségére kivetett adókból származó bevételek nélkül.

(22) Emellett a Tanács azt is ajánlotta, hogy Románia tartsa fenn a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatások és az egyéb uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítása érdekében. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a nemzeti finanszírozású közberuházások a 2023. évi GDP-arányos 2,3 %-hoz képest 2024-ben a GDP 3,3 %-ára emelkednek. Ez összhangban van a Tanács ajánlásával. Viszont az uniós forrásokból – ideértve az Eszköz keretében nyújtott vissza nem térítendő támogatásokat is – finanszírozott közkiadások a 2023. évi GDP-arányos 3,3 %-hoz képest 2024-ben várhatóan a GDP 2,3 %-ára csökkennek. Ez a csökkenés az uniós strukturális alapok 2014–2020-as programozási időszakának végére vezethető vissza, amelyhez kapcsolódóan 2023-ig álltak rendelkezésre források.

(23) Az előrejelzés zárónapján ismert gazdaságpolitikai intézkedések alapján, és változatlan szakpolitikát feltételezve, a Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése 2025-ben a GDP 7,0 %-ának megfelelő államháztartási hiányt prognosztizál. A GDP-arányos államadósság 2025 végére várhatóan 53,9 %-ra nő. A hiány 2025-ös növekedése főként a nyugdíjreform rövid távú költségeit tükrözi, amelyek a reform nélküli alapforgatókönyvhöz képest 2025-ben várhatóan a GDP további 0,5 %-ával növelik a hiányt. A helyhatósági választásokat követően azonban a tőkekiadások mérséklődése valószínűsíthető, és a nyugdíjakat nem tartalmazó folyó kiadások növekedése várhatóan némileg lassulni fog. A 2025-ös hiány-előrejelzés nem tartalmazza a mikrovállalkozások adórendszerének reformjából és a széles körű adóreformból származó potenciális többletbevételeket, amelyek a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részét képezik, és jelenleg kidolgozás alatt állnak. Ezek a reformok jelentős bevételt generálhatnak a kormány számára, és megfelelő tervezés és végrehajtás esetén számottevően csökkenthetik a 2025-ös hiányt az előrejelzéshez képest. A prudens költségvetés-politikának hozzá kell járulnia a maginfláció csökkenéséhez, amely jóval meghaladja az uniós átlagot, és tartóssá válása esetén a versenyképesség romlásához vezethet, valamint hozzá kell járulnia a külső pozíció megerősítéséhez is.

(24) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és az említett rendelet V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást kölcsönösen erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Az említett reformok és beruházások várhatóan segítenek kezelni a releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások mindegyikét vagy jelentős részét. E szoros időkereten belül Románia hosszú távú versenyképességének a zöld és a digitális átállás révén történő fokozásához kulcsfontosságú gyorsan haladni a REPowerEU-fejezetet is tartalmazó helyreállítási és rezilienciaépítési terv eredményes végrehajtásával, biztosítva ugyanakkor a társadalmi méltányosságot. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt kötelezettségvállalások 2026 augusztusáig történő teljesítéséhez kulcsfontosságú, hogy Románia a hatékony irányítás biztosítása és a közigazgatási kapacitás megerősítése révén jelentősen felgyorsítsa a reformok és beruházások megvalósítását. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv sikeres végrehajtásához alapvető fontosságú a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek, a civil társadalom szereplői és más releváns érdekelt felek szisztematikus bevonása a széles körű felelősségvállalás biztosítása érdekében.

(25) A kohéziós politikai programok félidős felülvizsgálatának részeként Romániának – az (EU) 2021/1060 európai parlamenti és tanácsi rendelet ([16]) 18. cikkével összhangban – 2025 márciusáig felül kell vizsgálnia az egyes – az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+), a Kohéziós Alap és az Igazságos Átmenet Alap (IÁA) által támogatott – programokat, figyelembe véve többek között a 2024. évi országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívásokat, valamint a nemzeti energia- és klímatervét. Az említett felülvizsgálat képezi az alapját az egyes programokhoz nyújtott uniós finanszírozás végleges allokációjának. Románia eredményeket ért el a kohéziós politikai programoknak és a szociális jogok európai pillérének a végrehajtása terén, de továbbra is maradnak kihívások, és változatlanul jelentős területi különbségek állnak fenn a beruházások és a foglalkoztatás terén a fővárosi régió és a többi régió, valamint a városi és nem városi térségek között. Elengedhetetlen a kohéziós politikai programok végrehajtásának felgyorsítása és az országos és regionális szintű közigazgatási kapacitás megerősítése. A programok keretében elfogadott prioritások továbbra is relevánsak. Különös figyelmet kell fordítani a víz-, szennyvíz- és hulladékágazat kezelésének és fenntarthatóságának javítására. Ugyanilyen fontos a munkatermelékenység és a vállalkozások innovációs képességének javítása a vállalkozások célzott támogatására összpontosítva, beleértve a köz- és magánszféra közötti együttműködést és az európai kutatási és innovációs kezdeményezésekben való részvételt. A biológiai sokféleség védelme mellett továbbra is prioritásként kell kezelni a vasúti hálózatba és a fenntartható városi közlekedésbe történő beruházásokat.

([16]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 rendelete (2021. június 24.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízumpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról (HL L 231., 2021.6.30., 159. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

(26) Emellett kulcsfontosságú a nemzeti és szubnacionális szintű közigazgatási kapacitás fejlesztése, különös tekintettel a regionális és helyi önkormányzatok megerősítésére. Biztosítani kell a területi igazságos átmenet tervek végrehajtását, beleértve a szén 2032-ig történő fokozatos kivezetését is. Az állami foglalkoztatási szolgálatokat tovább kell fejleszteni. E tekintetben különösen fontos a nők, a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok, a fogyatékossággal élők és a marginalizált közösségek, például a romák munkaerőpiaci aktivizálását célzó intézkedések hatékonyságának javítása. Beruházásokra van szükség a lakosság oktatásába és képzésébe, valamint továbbképzésébe és átképzésébe. Az egész országban javítani kell a kiszolgáltatott csoportok szociális és tartós ápolásának-gondozásának, valamint egészségügyi szolgáltatásainak elérhetőségét és minőségét, az intézményi kitagolásra irányuló intézkedéseket pedig fel kell gyorsítani. Az energiaszegénység továbbra is jelentős kihívást jelent. A félidős felülvizsgálat során érdemes nagyobb figyelmet fordítani a szociális lakhatás és a kapcsolódó szociális szolgáltatások biztosítására, valamint az állandó közigazgatási kapacitáshiánnyal küzdő kisebb városi térségek fenntartható fejlődésére. Az említett kihívások kezelése hozzájárulna a társadalmi felzárkózás támogatásához is, összhangban a Bizottság szolgálatai által a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján végzett második országelemzéssel, amelyre 2024-ben került sor első alkalommal. Az (EU) 2024/1263 rendelet 3. cikke (3) bekezdésének b) pontjával összhangban az európai szemeszternek magában kell foglalnia a foglalkoztatási iránymutatások végrehajtásának a Bizottság általi felügyeletét, többek között a társadalmi konvergenciával kapcsolatos kockázatok azonosítását célzó kereten keresztül. Románia az (EU) 2024/795 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ([17]) létrehozott Stratégiai Technológiák Európai Platformja kezdeményezést is felhasználhatná a biotechnológiába (például a mesterséges intelligencia orvosi ágazatban történő felhasználásába, valamint a kritikus fontosságú gyógyszerek kutatásába és termelőberuházásaiba), a digitális technológiákba és a mélytechnológiai innovációba, valamint a tiszta és erőforrás-hatékony technológiákba történő beruházások támogatására; továbbá a szakemberhiány kezelésére szolgáló kapacitásokba történő beruházásokra, például az e kritikus technológiák fejlesztéséhez szükséges készségekbe.

(27) A közelmúltbeli javulás ellenére a szegénység kockázata és az egyenlőtlenségek továbbra is jelentősek, számottevő különbségekkel az egyes népességcsoportok és régiók között, míg a foglalkoztatáshoz és az oktatáshoz való hozzáférés Romániában még mindig egyenlőtlen. A szociális védelmi rendszer az elégtelen hozzáférés és a megfelelőség alacsony szintje miatt korlátozott hatékonyságot mutat a szegénységi kockázatok és egyenlőtlenségek enyhítése terén. Emellett a foglalkoztatási ráta továbbra is az egyik legalacsonyabb az Unióban, különösen az alulreprezentált csoportok esetében. Végezetül a magas színvonalú oktatáshoz és képzéshez való egyenlő hozzáférés biztosításának nehézségei kedvezőtlen hatást gyakorolnak az inkluzív növekedésre.

(28) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv tartalmaz a (27) preambulumbekezdésben említett kihívásokkal kapcsolatos intézkedéseket. Ezen intézkedések közé tartozik a fogyatékossággal élő felnőttek védelmi rendszerének reformja, a munkakártyák bevezetésére irányuló reform és a háztartási alkalmazottak munkájának hivatalossá tétele, a vállalkozások munkavállalóinak tovább- vagy átképzését célzó programokba való beruházás, a tankötelezettség reformja a korai iskolaelhagyás megelőzése és csökkentése érdekében, valamint a kisgyermekkori nevelési szolgáltatási ágazatban dolgozó szakemberek folyamatos képzésére irányuló keretprogram kidolgozására irányuló beruházás. A kohéziós programok olyan kapcsolódó intézkedéseket is tartalmaznak, amelyek például a fiatalok foglalkoztatását, a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci aktivizálását és foglalkoztatását, valamint a kiszolgáltatott csoportokhoz tartozó személyek társadalmi befogadását célozzák. Ezek gyors végrehajtása hozzájárulna a (27) preambulumbekezdésben említett kihívások kezeléséhez, és támogatná a társadalmi felzárkózást.

(29) A Bizottság részletes felülvizsgálatának és a túlzott egyensúlyhiány fennállására vonatkozó következtetéseinek fényében az 1176/2011/EU rendelet 6. cikke szerinti ajánlások tükröződnek az 1. és a 2. ajánlásban. Az 1. ajánlásban említett szakpolitikák segítenek kezelni a nagy folyó fizetési mérleghez és a költségvetési hiányhoz kapcsolódó sebezhetőségeket, amelyek potenciálisan kiszolgáltatottá teszik a gazdaságot a sokkhatásokkal szemben, és hozzájárulnak a magas inflációhoz. A 2. ajánlásban említett szakpolitikák segítenek kezelni a munkatermelékenység növekedését meghaladó bérnövekedés miatti költségalapú versenyképességhez, illetőleg a strukturális szűk keresztmetszetek miatti nem költségalapú versenyképességhez kapcsolódó sebezhetőségeket,

([17]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/795 rendelete (2024. február 29.) a Stratégiai Technológiák Európai Platformjának (STEP) létrehozásáról és a 2003/87/EK irányelv, valamint az (EU) 2021/1058, az (EU) 2021/1056, az (EU) 2021/1057, az 1303/2013/EU, a 223/2014/EU, az (EU) 2021/1060, az (EU) 2021/523, az (EU) 2021/695, az (EU) 2021/697 és az (EU) 2021/241 rendelet módosításáról (HL L, 2024/795, 2024.2.29., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

AJÁNLJA, hogy Románia 2024-ben és 2025-ben hozzon intézkedéseket a következők szerint:

1. Kellő időben nyújtsa be a középtávú költségvetési-strukturális tervet. Szigorítsa a költségvetési politikát annak érdekében, hogy a 2024. év egészét tekintve sikerüljön költségvetési kiigazítást megvalósítani. A megreformált Stabilitási és Növekedési Paktum követelményeivel összhangban 2025-ben korlátozza olyan mértékűre a nettó kiadások ([18]) növekedési rátáját, ami biztosítja többek között, hogy az államháztartási hiány a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték felé csökkenjen, és az államadósság középtávon prudens szinten maradjon.

2. Jelentősen gyorsítsa fel a kohéziós politikai programok, valamint a REPowerEU-fejezetet is magában foglaló helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtását, biztosítva a reformok és a beruházások 2026 augusztusáig történő befejezését a hatékony irányítás garantálása és a közigazgatási kapacitás megerősítése révén. A kohéziós politikai programok félidős felülvizsgálatával összefüggésben továbbra is koncentráljon az elfogadott prioritásokra, továbbá hozzon intézkedést a szociális lakhatással, a kapcsolódó szociális szolgáltatásokkal és a kisebb városi térségek fejlesztésével kapcsolatos igények hatékonyabb kezelésére, figyelembe véve ugyanakkor a Stratégiai Technológiák Európai Platformja kezdeményezés által a versenyképesség javítására kínált lehetőségeket.

Kelt Luxembourgban, 2024. október 21-én.

a Tanács részéről

az elnök

NAGY I.

([18]) Az (EU) 2024/1263 rendelet 2. cikkének 2. pontja szerint a „nettó kiadás”: a kamatkiadások, a diszkrecionális bevételi intézkedések, az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések nélkül számított kormányzati kiadás.